

91)

Hrsg.: Ministerium für
Schulwesen, Jugend u.
Sport d. Tschechischen
Republik

Lehrpläne für die Grund-
schule

Geschichte, 5.-8. Jahr-
gang

Prag: Fortuna, 1991.

Georg-Eckert-Institut BS78

1 234 105 3

Učební osnovy základní školy

DĚJEPIS
5. - 8. ročník

Schválilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
dne 11.6.1991, čj. 18730/91-20, s platností od 1.9.1991.

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

91/4346

Upozornění školám:

Každé základní škole je určen z ústřední rozesílky ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky zdarma jeden výtisk učebních osnov od každého vyučovacího předmětu.

Další výtisky si mohou školy dle potřeby **zakoupit** prostřednictvím okresních materiálových středisek (nejpozději však do 30. září 1991) u nakladatelství FORTUNA, Jungmannova 7, 110 00 Praha 1.

© Nakladatelství FORTUNA v Praze, 1991

čs
Z-7 (1991)

Učební plán základní školy

2. stupeň

Předmět	Ročník			
	5.	6.	7.	8.
Český jazyk a literatura	5-4	5-4	5-4	5-4
Cizí jazyk	3-2	3-2	3-2	3-2
Matematika	5-4	5-4	5-4	5-4
Občanská výchova	-	1	1	1
Tělesná výchova	3-2	3-2	3-2	3-2
Zeměpis	2	↑	↑	↑
Dějepis	2	↓		
Přírodopis	2			
Hudební výchova	1	x)	x)	x)
Výtvarná výchova	2			
Fyzika	-	↓		
Chemie	-	-		
Pracovní vyučování	2	2		
Volitelné předměty	-	-	↓	↓
Týdenní počet hodin	27-23	29-26	31-28	31-28
Nepovinné předměty	2	2	2	2

x) V 6. - 8. ročníku rozhodne ředitel školy o časové dotaci jednotlivých předmětů tak, aby se vyučovalo všem předmětům učebního plánu daného ročníku, byl dodržen uvedený minimální týdenní počet hodin a nebyl překročen uvedený maximální týdenní počet hodin.

Poznámky k učebnímu plánu základní školy

2. stupeň

1. Český jazyk a literatura

- v 5. - 8. ročníku ZŠ může být třída dělena na skupiny alespoň při 1 vyučovací hodině týdně.

2. Cizí jazyk

- v 5. - 8. ročníku ZŠ je pro výuku třída dělena na skupiny pro všechny vyučovací hodiny. Ředitel školy může některým prospěchově problematickým skupinám žáků snížit dotaci výuky cizího jazyka na 2 hodiny týdně.

3. Matematika

- v 5. - 8. ročníku ZŠ může být třída dělena na skupiny alespoň při 1 vyučovací hodině týdně.

4. Pro laboratorní práce v přírodovědných předmětech může být třída dělena na skupiny.

5. Pracovní vyučování

Oblast pracovního vyučování je zastoupena samostatnými předměty:

- technická výchova
- pěstitelství
- rodinná výchova

O zavedení jednotlivých předmětů a o organizaci výuky rozhodne ředitel školy podle zájmu žáků a podmínek školy.

Pro výuku je třída dělena na skupiny s respektováním bezpečnostních předpisů.

6. Tělesná výchova

Pro třetí hodinu tělesné výchovy platí i nadále pokyn MŠMT ČR k jejímu postupnému zavádění podle podmínek školy do r. 1994.

7. Volitelné předměty 7. - 8. ročníku ZŠ

- druhý cizí jazyk
- konverzace v cizím jazyce
- informatika
- výtvarná výchova
- hudební výchova
- literárně dramatická výchova
- sportovní výchova
- technická výchova
- pěstitelství
- rodinná výchova
- rýsování a technické kreslení
- základy ekonomiky

Soustavu volitelných předmětů může ředitel školy doplnit podle personálních a materiálních podmínek školy a podle zájmu žáků. Může převést některý předmět z nepovinných předmětů do volitelných. Volitelné předměty podle svého charakteru mohou být i jednoletými kursy v průběhu 7. a 8. ročníku.

8. Nepovinné předměty

5. - 8. ročník

- cvičení z českého jazyka
- cvičení z matematiky
- sborový zpěv
- hra na hudební nástroj
- zpěv a pohybová výchova
- výtvarná výchova
- technická praktika
- domácí nauky
- zájmová tělesná výchova
- druhý cizí jazyk - anglický
 - francouzský
 - německý
 - ruský
 - španělský
 - jiný cizí jazyk
- konverzace v cizím jazyce
- informatika
- seminář a praktika z chemie
- seminář a praktika z fyziky
- praktika z biologie a geologie
- seminář z matematiky
- ekologické praktikum

D Ě J E P I S

I. Obsah předmětu

5. ročník

Přehled tematických celků

Název tematického celku

1. Úvod do studia dějepisu
2. Pravěk
3. Starověk
4. Shrnutí a upevnění poznatků

Obsah tematických celků

1. Úvod do studia dějepisu

Dějiny - kolektivní paměť lidstva, sdělení minulých věků žijícím generacím.
Chronologie - události před a po Kristu (před naším letopočtem a našeho letopočtu).
Teorie vzniku světa - teorie stvoření (kreacionistická, předdarwinovská) a teorie vývojová (evolucionistická). Bible, I. kniha Mojžíšova (Genesis).
Darwinova teorie vzniku člověka.

2. Pravěk

Období hmotných artefaktů (archeologických kultur) do zavedení písma (prehistorie).
Doba kamenná (paleolit, mezolit, neolit), doba bronzová, doba železná.
Doba prvních historicky známých plemen. Keltská Evropa. Bójové a Bohemia.

3. Starověk

Kolébky civilizace - Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína.
Předstátní a státní útvary starověkého Orientu a jejich kultura.
Řecko v době herojské (Homérově). Starořecká mytologie.
Doba archaická - antické otrokářství, námořní obchod a kolonizace Středomoří, starořecká kultura. Řecko-perské války.
Zápas otrokářské oligarchie (Sparta) s otrokářskou demokracií (Athény).
Doba helénistická - říše Alexandra Makedonského a jeho nástupců.
Etruská kultura a založení Říma. Vznik římské republiky a dobytí Itálie.
Punské války a první římské provincie ve Středomoří.
Podmanění Řecka a osvojení jeho kulturního dědictví Římem.
Caesarovy výboje a krize republikánského zřízení. Počátky císařství.
Římské impérium a barbarské kmeny. Rozdělení říše na část západní a východní.
Vznik křesťanství a jeho úloha ve společnosti - střet a spojení starozákonní tradice o "vyvoleném národě židovském" s evangelijním poselstvím o bohočlověku, vykupujícím svým životem a smrtí prvotní hřích lidstva (Genesis).
Christianizace Impéria, jeho krize a zánik říše západořímské.

Římská kultura a život v římských provinciích.
Vývoj našich zemí v době římské a starokřesťanské.

4. Shrnutí a upevnění poznatků

6. ročník

Přehled tematických celků

Název tematického celku

1. Opakování
2. Středověk od 5. do 9. století
3. Středověk od 10. do 12. století
4. Středověk od 13. do 15. století
5. Shrnutí a upevnění poznatků

Obsah tematických celků

1. Opakování

Shrnutí a upevnění poznatků o pravěku a starověku.

2. Středověk od 5. do 9. století

Stěhování národů - zánik "římské" Evropy a vznik barbarských států.

Říše franská a byzantská - dědicové říší západní a východořímské.

Pokusy o podmanění resp. rozvrácení raněstředověké evropské civilizace - Arabové, Normani, východní kočovníci.

Slované a počátky jejich politické organizovanosti - Bulharská říše, říše Sámova a Velkomoravská. Misie Cyrilometodějská.

3. Středověk od 10. do 12. století

Počátky českého státu - přemyslovská pověst, sv. Václav.

Vznik Svaté říše římské a poměr českého státu k ní.

Sv. Vojtěch, Slavníkův rod a počátky polského a uherského státu. Kyjevská Rus.

Středověký stát a středověký národ - počátky království francouzského a anglického.

Papežství a císařství - poměr vrcholných institucí duchovní moci a moci světské.

Křížové výpravy do Svaté země (Palestiny). Česká účast v nich i v zápasech mezi císařstvím a papežstvím.

Románská kultura. Počátky latinské vzdělanosti v českých zemích.

4. Středověk od 13. do 15. století

Dovršení středověké zemědělské kolonizace. Vznik měst.

Gotika - oddělení kultury světské (rytířské) od kultury církevní. První univerzity.

Mocenský vzestup českého státu ve 13. století.

Tatarský vpád a jeho důsledky pro východní Evropu.

Lucemburská epocha - mocenský vrchol českého státu.

Opravná hnutí v církvi, počátky renesance v Itálii. Zrání, průběh a důsledky stoletého konfliktu mezi Anglií a Francií.

Husitství a jeho vliv na uspořádání středoevropských poměrů.

Sílení turecké hrozby Evropě - pád Cařihradu. Osvobození Ruska z tatarské nadvlády.

Český stát, Uhry a Polsko v době poděbradské a jagellonské. Pozdní gotika.

Vypuzení Arabů z Pyrenejského poloostrova - počátek zámožské expanze Portugalska a Španělska.

5. Shrnutí a upevnění poznatků

7. ročník

Přehled tematických celků

Název tematického celku

1. Opakování
2. Počátky novověku
3. Období od pol. 17. století do konce 18. století
4. Období od konce 18. století do 70. let 19. století
5. Shrnutí a upevnění poznatků

Obsah tematických celků

1. Opakování

Shrnutí a upevnění poznatků o vývoji společnosti od 5. do 15. století.

2. Počátky novověku

Objevení amerického kontinentu - cenová revoluce, počátky hmotného a kulturního zaostávání střední a východní Evropy za Evropou západní.

Renesanční humanismus a náboženská reformace.

Počátky absolutistických monarchií v Anglii a Francii. Vznik Sváté říše římské národa německého.

Turecké vpády a vznik habsburského soustátí ve střední Evropě.

Habsburský pokus o získání světovlády. Španělsko a revoluce v Nizozemí.

Zlatý věk české literární vzdělanosti. Česká konfese a pokus o náboženskou snášenlivost mezi katolíky a protestanty.

Počátky protihabsburské stavovské opozice ve střední Evropě.

Doba rudolfinská.

Třicetiletá válka a občanská válka v Anglii - vyvrcholení náboženských konfliktů 16. století.

Mezi renesancí a barokem. Manýrismus a jeho kultura.

3. Období od pol. 17. století do konce 18. století

Rekatolizace českých zemí a habsburský absolutismus. Kultura baroka.

Francouzský hegemonismus Ludvíka XIV. a boj evropských koalic proti němu. Boj Švédska s Ruskem o vedoucí roli v Pobaltí.

Vypuzení Turků z Uher.

Osvícenství a kultura rokoka a klasicismu.

Osvícenský absolutismus v Rusku, Prusku a habsburské monarchii.

Dělení Polska.

České země v 18. století - války s Pruskem a tereziánsko-josefínské reformy.

Boj Francie s Anglií o námořní světovládu - střet absolutismu s parlamentarismem.

Vznik Spojených států amerických.

4. Období od konce 18. století do 70. let 19. století

Francouzská revoluce a napoleonské války. Vznik rakouského císařství.

Vídeňský kongres a vznik systému Svaté aliance.

Průmyslová revoluce ve světě a v našich zemích. Kultura romantismu.

Národně-osvobozovací hnutí v 1. pol. 19. století a otázka sociální.

České a slovenské národní obrození - počátky česko-slovenské vzájemnosti.

Revoluce 1848-49 v Evropě a občanská válka v USA 1861-65.

Vznik občanské společnosti.

Liberalismus, nacionalismus a počátky socialistických teorií ve vyspělých zemích světa.

Sjednocení Německa a Itálie. Válka r. 1866 a vznik Rakouska-Uherska.

5. Shrnutí a upevnění poznatků

8. ročník

Přehled tematických celků

Název tematického celku

1. Opakování

2. Období od konce 70. let 19. století do 1. světové války

3. Období od začátku 1. světové války do 2. světové války

4. Období od začátku 2. světové války do současnosti

5. Závěrečné shrnutí a upevnění poznatků

Obsah tematických celků

1. Opakování

Shrnutí a upevnění poznatků o vývoji společnosti, od 16. století do 70. let 19. století.

2. Období od konce 70. let 19. století do 1. světové války.

Důsledky prusko-francouzské války 1870-71. Utváření mocenských bloků v Evropě.

Kultura v občanské společnosti. Tvůrčí potenciál, společenská prestiž, politický nástroj.

Technicko-vědecká (II. průmyslová) revoluce koncem 19. a počátkem 20. století.
Dělnická otázka a dělnické hnutí koncem 19. a začátkem 20. století.
Ohniska napětí v koloniálních a závislých zemích. Balkánská otázka.
Česká politika a slovenská otázka v rámci rakousko-uherské monarchie.

3. Období od začátku 1. světové války do 2. světové války

Příčiny, průběh a bezprostřední výsledky 1. světové války.

Domácí a zahraniční odboj. Vznik ČSR.

Poválečná konjunktura v Evropě a ve světě. Rozmach kultury.

První československá republika. Politický systém, společenská struktura, otázka národnostní a sociální.

Vznik SSSR. Projevy a důsledky stalinismu.

Světová hospodářská krize. Nástup fašismu.

Mobilizace demokratických sil proti totalitním režimům.

Česká a slovenská kultura mezi světovými válkami a v rámci kultury světové.

Mnichovská krize 1938 a vznik druhé republiky Česko-Slovenské.

Krize versailleského systému a předejhra 2. světové války.

4. Období od začátku 2. světové války do současnosti

Průběh a bezprostřední výsledky 2. světové války.

Protektorát Čechy a Morava. Slovenský stát.

2. odboj českého a slovenského národa. Obnovení ČSR.

Poválečné uspořádání světa. Cíle OSN. Jaltský systém a jeho krize.

Období studené války. Ohniska napětí ve světě.

Poválečný vývoj v západní Evropě, USA a Japonsku.

Poválečný vývoj v SSSR a v zemích "tábora socialismu".

Rozpad koloniálních impérií a vznik států "třetího světa".

Systém vlády jedné strany v Československu a 3. československý odboj.

Vědecko-technická (III. průmyslová) revoluce a kulturní vývoj v Československu a v různých částech světa. Ekologická krize.

5. Závěrečné shrnutí a upevnění poznatků

II. Metodická doporučení

Cílem předmětu je seznámit žáky s historií lidstva. Při objasňování vývoje společnosti je položen důraz především na poznání dějin našich národů v kontextu se světovými dějinami a na vysvětlení charakteru kultury (vědy, techniky, umění), díla a odkazu významných osobností a způsobu života lidí a jejich úsilí o prosazení společenského pokroku, svobody, demokracie a lidských práv a kulturních vztahů mezi lidmi a národy.

Cílem vyučování dějepisu není jen osvojení základních poznatků, ale i rozvíjení dovedností a návyků žáků. Z těchto hledisek vyučující stanoví obsah jednotlivých vyučovacích hodin a volí formy práce, vyučovací metody a pracovní postupy.

Vysvětlování historických událostí a společenských procesů musí vycházet z nejnovějších výsledků historické vědy a být přiměřené věku a schopnostem žáků. Nezbytným předpokladem úspěšné realizace uvedených záměrů je soustavná práce s učebnicí, historickým atlasem, učebními pomůckami a využití nejnovější odborné literatury, odborných článků a historických dokumentů.

Při řízení vyučovacího procesu vyučující vytváří dostatečný prostor pro samostatnou práci žáků a umožňuje jim sdělovat a obhajovat své názory a stanoviska. Soustavnou pozornost věnuje upevňování a systemizaci získaných poznatků určených k trvalému osvojení, zejména v závěrečných hodinách každého tematického celku a ročníku a celkovému shrnutí učiva v závěru dějepisného vyučování.

K rozvíjení zájmu žáků o historii a k hlubšímu poznání regionálních dějin přispívá i spolupráce s muzei a galeriemi (exkurze, besedy s pracovníky, návštěva stálých expozic a výstav apod.).

Rozvržení učiva do ročníků je závazné. Určení časové dotace pro jednotlivé tematické celky a stanovení obsahu vyučovacích hodin je plně v kompetenci vyučujících.

Odborná předmětová komise pro dějepis

Předseda:	PhDr. Pavel Bělina, CSc.,	Historický ústav ČSAV, Vyšehradská 49, 120 00 Praha 2
Tajemník:	dr. V. Berkovec,	VÚP Praha
	PhDr. Jan Hájek, CSc.,	Historický ústav ČSAV, Vyšehradská 49, 120 00 Praha 2
	PhDr. Josef Harna, CSc.,	Historický ústav ČSAV, Vyšehradská 49, 120 00 Praha 2
	PhDr. Jana Kovaříková,	Filozofická fakulta UK, nám. J. Palacha 2, 110 00 Praha 1
	Prof. PhDr. Robert Kvaček,	CSc., Filozofická fakulta UK, nám. J. Palacha 2, 110 00 Praha 1
	PhDr. Milan Švankmajer,	Ústav dějin východní Evropy, Thunovská 1, 110 00 Praha 1
	Jana Doušová,	ZŠ Hostivice u Prahy, 253 01 Hostivice,
	PhDr. Pavel Jiříčko,	OPS Praha 4, Bítovská 1246/E, 140 00 Praha 4
	PhDr. Karla Hlubinková,	ZŠ Židlochovice u Brna, Tyršova ul., 667 01 Židlochovice
	PhDr. Vladimír Jindra,	ZŠ Nový Bor, nám. Míru, 473 01
	PaedDr. Eva Gladkovová,	OPS Praha 10, Bajkalská ul., 100 00
	Jindra Kačenová,	ZŠ České Budějovice, Nerudova ul., 370 00
	Jarmila Mrázková,	ZŠ Plzeň, nám. Míru, 301 00
	Dagmar Soldánová,	ZŠ Hradec Králové, Úprkova ul., 500 03
	Drahomíra Havlová,	ZŠ Havířov-město, ul. R. Luxemburkové, 736 01

Učební osnovy základní školy

DĚJEPIS

5. - 8. ročník

Vydalo nakladatelství FORTUNA v Praze
roku 1991 jako zájmový náklad MŠMT ČR

Technická redaktorka Jitka Greplová

Tisk: Tiskařské závody, s. p., provoz 75 Mladá Boleslav

Počet stran 12

Náklad 4 000 výtisků

176 - 33 - 91

